

**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac
sumptu haud ita modico ...**

Rupert <von Deutz>

Colonia, M. D. XXVI.

VD16 R 3796

De p[ro]cessione S[irit]us S. cuius uidelicet p[ro]cessionis illud erat
initiu[m], q[uo]d ferebat[ur] sup[er] aquas, & quo usq[ue] in op[er]e suo
p[ro]cesserit his sp[irit]us dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

Iohan. 4. Vnde in Euangelio cū dixisset dei filius, ueri adoratores adorabunt patrē in spiritu & ueritate, nam & pater tales quærit qui adorēt eum, protinus subiunxit: Spūs ē deus, & eos q̄ adorant eum, in spiritu & ueritate oportet adorare. Quibus in uerbis nō illud intendit, ut spūs subiectū, & deus prædicatū sit. Et iste sensus sit, spūs sanctus ē deus, licet & hoc suis in locis recte prædicet: sed hoc nimis, ut deus subiectū, & spūs sit prædicatū. sicut sensus, deus ē spūs ritus. Quia uidelicet sancta trinitas, quæ hic (ut iam dictū est) intelligit, in principio creauit deus cœlū & terrā, & spūs dei ferebatur sup̄ aquas: sicut unus deus, ita ueraciter unus prædicat & intelligit spūs. ¶ Quā igitur ob cām hoc ip̄m substantiale nomen, scilicet spūs, sepius in scripturis sanctis huic uni p̄sonæ assignatur? Nunq̄ eo q̄ subtilior sit natura, cum sit una summā trinitatis natura uel substantia? Non utiq̄ subtilior ē, neq̄ em̄ ulla substantiæ dissimilitudo, sed est huius p̄sonæ p̄optia quædam ualde subtilis operatio. Sic em̄ spūs iste intelligit in deo, quō in anima cōscia sua siue intentio. Deniq̄ & Apl̄s cū dixisset, Quis em̄ scit hom̄ quæ sunt hominis, nisi spūs hominis qui in ip̄o est. Cōtinuo subiunxit, Ita & quæ dei sunt, nemo cognouit nisi spūs dei. Virtus altissimi ē hic spūs patris & filij, utranq̄ etem̄ p̄sonā hic recte intelligimus in noīe unius dei, cū dicit spūs dei, & in isto capite libri, & in toto libro, id est, scriptura sacra, ubi passim prædicat spūs dei, uel spūs dñi. Quod si distinctio p̄sonarū in hac ipsa relatiōe desideratur, exemplū in promptu ē, cū in Euāgelio dñs dicit, Non em̄ uos estis qui loquimini, sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis, & Apostolus ad Galatas: Qūm (inquit) estis filij dei, misit deus spiritum filij sui in corda nostra, & alibi loquitur, si quis autē spiritum Christi non habet, hic non est eius. Virtus (inquam) altissimi ē, sicut & filius fortitudo uel brachium dñi, hoc in sua operatione p̄prium habens, quod p̄ brachium quidem dñi, id est, p̄ filium, facta omnis natura, uel formata ē oīs creatura siue substantia: per hunc autem uiuificata est, & uiuit deo omnis electa rationalis creatura tam angelica quā humana.

¶ De processione spiritus sancti, cuius uidelicet processio illud erat initium quod ferebat sup̄ aquas, & quo usq̄ in ope suo processerit hic spūs dei.

Ca. XIII.

Spūs s. cur p̄dictus dicitur Ioh. 14

Am supra mentio incidit de eo q̄ hunc spiritum dei sancta Ecclesia p̄cedentē appellari consuevit appellatiōe solenni, autore ip̄o filio dei, qui primus hoc uerbo usus est ubi dixit, Cum uenerit paracletus, quē ego mittā uobis à patre sp̄m ueritatis, q̄ à patre p̄cedit. Vnde sumptā putas uerbi siue uocabuli huius autoritate, nisi ex hoc eodē capite libri, quia sic dictū est, & spūs dei ferebat sup̄ aquas? Quid nā ferri sup̄ aquas, nisi iam p̄cedere erat? Cuncta quæ locutus est homo factus & inter homines ambulans, & docens filius dei, nimirum autoritatem habent de sanctis scripturis: & in eas aspiciebat etiā cū noua putaretur loqui iuxta quod de ip̄o dilecta in canticis iam dudum dicebat, Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarum quæ lacte sunt lotæ, & resident iuxta fluentia plenissima. ¶ Itaq̄ sicut certum habemus, quia dicendo, ego principium qui & loquor uobis, respiciebat (sicut superius memoratum est) ad istud caput libri, quo dictū est, in principio creauit deus cœlum & terram: ita & ubi spiritum sanctum p̄cedentem dixit, non dubitemus eum respexisse istud quoq̄, quia scriptum erat, & spiritus dei ferebatur super aquas. Magna res est processio spiritus sancti, cuius uidelicet processio illud initium erat quod ferebatur super aquas. Leuemus oculos nostros, oculos hominis interioris, oculos fidei diligentis & intellectu quærentis, & uideamus, quo usq̄ in opere suo processerit hic spiritus dei, & tunc aliquantisper perpendere poterimus dignitatem sue pondus dicti huiuscemodi spiritus ueritatis, qui à patre procedit. Certe cum procedere inciperet, quando ferebatur super aquas, terra de nihilo facta, inanis erat & uacua, & tenebræ erant super faciem abyssi. Nunc autem qualis est terra, & quid in ea factum est ex omni potentia procedentis? Parum est attendere, quod in primis facta est lux intellectualis. Deinde firmamentum in medio aquarum diuidens aquas ab aquis, deinde ex arida, quam appellauit terram, productio omnis herbæ uirentis, & omnis ligni fructum facientis & semen suum in semetipso habentis. Deinde omnis ornatus firmamenti siue cœli, sole & luna ac stellis miro ordine dispositis. Deinde omnis creatura quæ in aquis natat, quæ su

Re: creatio sex dies ex processione spi. s.

per terram in aere uolitat, quæ per terram siue quadrupes siue bipes ambulat, aut sine pedibus reptat, ad summū quæcūq; deo dicēte facta, deo mandante suur, creata, quoz nō uisimū atq; pulcherrimū est creatura humana, & de qbus oibus scriptū est, quia uidit deus oia, quæ fecerat & erant ualde bona. Patz (inquā) est attendere hæc in pcessione huius spiritus dei, nisi leuatis (ut iā iā dictū est) oculis uideas, quousq; pcellerit, & adhuc in opere suo processurus sit, uidelicet donec sedeat filius hominis in sede maiestatis suæ, ptatem habens facienda iudiciū à dextris & à sinistris. Filius (in q) hominis principiu creature & summa creationis siue pcessionis huius, spiritus dei quia propter ipm, & per ipm oia facta sunt, sic supra memoratū est cum testimonio sermonis aplici, quo dixit: decebat em cū, propter quem oia & p quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, autorem salutis eorum per passionem consummari.

Gene. 1

Filius hominis

Heb. 2

Itē de processione spiritus sancti, quid differat a processione filij, quā dixit filius, ego enim ex deo processi & ueni. Caput XIII.

Equamur attentius cū glorificatōe trinitatis, maiestātē huius pcessionis, & hoc nobis sit formare uel iure sacerdotali edere panes ppositiōis de mēsa sanctuarij celestis quā dñs in cōspectu nro parauit, qd scripturas ueritatis fideliter tractādo dignas deo, qad possum, facere possum, hostias pulchræ laudatōis. Dicēdū i pti mis, ipa processio uel ipm procedere quid sit, deinde qd distet inter processionē spūs sancti & pcessionē filij, qm & ipse de semetipso loquens, hoc uerbo usus est, dicēdo ludæis. Si deus pater uester esset, diligeretis utrūq;. Ego em ex deo processi & ueni. Neq; em à meipso ueni, sed ille me misit. Duo uerba dixit, processi & ueni, & nimis angustū est, si in his duobus uerbis unū idēq; intelligere uelis, scilicet nihil aliud qd in hunc mundū ueniēs, q inuifibilis erat apud deū, uifibilis p assumptā carnem apparuit. Latior sensus & amplioris intelligentiæ, lumen ē, si duas natiuitates eius suscipias in his duobus uerbis, processi & ueni: natiuitatē diuinitatis qua ex substātia patris añ secula genitus ē: Et natiuitatis, ipi humanitatis qua ex substātia matris in seculo natus est. Quāuis & hoc, qd uenit prodiēs ex uirginis utero, procedere fuerit: sicut scriptum ē. Et ipse tanq; sponsus procedens de thalamo suo. Item in alio psalmo dicit ei: Intende prospere procede & regna. Qd recte intelligit de præsentī humanitatis eius uita, iuxta quā ueraciter dictū est, puer Iesus proficiebat ætate & sapia, uis delict eo usq; proficiens, ut appareret dictis & factis, qd ipse esset ipa sapia: & sicut dictū, ita & factum ē, quia prospere processit p annos paulo plus q; triginta, & tā breui exacto tpe ecce nunc regnat in ptate magna, quēadmodū dicit, data ē mihi omnis ptas in cælo & in terra. Verū nos hic agimus de illo antiquiore processu eius, de quo nō sine magno pondere dixerit. Ego em ex deo processi. Quis nā ille processus, siue illa processio quæ fuit, nisi illa mirabilis atq; ineffabilis dilectio dicentis: fiat lux, fiat firmamentū, fiant luminaria, & cætera omnia: de qbus Psalmista, contemplator illius dicti siue uerbi, statuit (inquit) ea in seculū & in seculū seculi, præceptū posuit & nō præteribit. Igit, ut supra propositū est in primis dicēdū nobis, ipa processio uel ipm procedere quid sit: & deinde processio filij, q dixit, ego em ex deo processi, in quo differat à processione spūs sancti, de quo idem dixit, quem ego mittā uobis spiritum ueritatis qui à patre procedit.

Psal. 22

Iohan. 3

Dux natiuitates Christi,

Psal. 18

Psal. 44

Lucæ. 7

Matt. 28

Iohan. 3

Gene. 1

Psal. 148

Iohan. 17

Quid sit processio siue procedere, & cur de semetipso loquens præterito tempore dixit, processi, de sancto autem spiritu dixit presenti tempore procedit. Caput XV.

Processio est solennis egressio personarum maxime spectabilium, non sine quadam grauitatis festiuitate suam præsentiam exhibentiū, taliter, ut uenerationē quoq; digne mereant à conspectu plebiū, magna (ut sæpe fit) cū iocūditate occurrētū, magno cū gaudio deducētū. Et nfm qdē, pcedere, q locales sumus, ē proficisci de loco ad locū: diuinitas uero localis nō est, licet interdū locus illi ascribat, ex empli gratia, cum dicit quispiā, uere etem dñs est in loco isto, & ego nesciebā. Est autē pcessio diuinitatis effectus mirandi operis, unde sic perpenditur, sic mente conspicitur, maiestas tantæ dominationis sicut ex facie cognoscitur dignitas hominis reuerendi, de loco ad locū cum uenerabiliter procedentis. Igitur effectus operis, si dociles, si attentī, si beneuoli sumus ad con

Processio qd est

Gene. 28

ad con